

Caras Lumnezianas, cars Lumnezians

Oz atghein nus presentar a Vus la secunda brochura d'informaziun. En quella ein ils resultats dallas gruppas da lavur resumai en ina versiun concisa. El rapport intermediar dil project «Futur Val Lumnezia» ch'ei naven dad oz sin la pagina d'internet dallas vischnauncas da Cumbel, Degen, Lumbrein, Morissen, Suraua, Vella, Vignogn e Vrin, saveis Vus s'informar detagliadamein. Plina-von ei tal era publicaus sin www.futurvallumnezia.ch

Naven dil davos da schaner 2011 vegnin nus ad informar l'entira populaziun entras seras d'informaziun en mintga singula vischnaunca. Ils 25 da mars 2011 han liug las radunonzas communalas il medem mument, nua ch'ei vegn priu ina decisiun da principi. Igl ei quintau da cuntinuar cul project cun quellas vischnauncas che prendan ina posiziun positiva.

Pil mument sperein nus d'haver leventau Vies interess per quei impurtont project.

Jeu giavischel a Vus in bi temps d'advent, bialas fiastas da Nadal ed in bien e legreveil niev onn.

Daniel Blumenthal,
president dalla cumissiun da fusiun

Puncts principals

- ina vischnaunca per ina ferma vallada
- rinforzar l'autonomia da vischnaunca e quei buca mo sil pupi, mobein era facticamein
- ina fusiun ei il davos pass en in liung svilup da cooperaziuns sils pli different secturs
- reducir il pei da taglia sin 105 pertschien
- ca. 9 milliuns francs contribuziun da fusiun
- ils loghens da scola restan
- per l'agricultura, las alps e la pasculaziun dat ei buca midadas
- neginas relaschadas da personal

Organs communalis

La nova vischnaunca dispona d'ina votaziun all'urna sco era d'ina radunonza communal. La suprastanza secumpona dil president e dad otg ulteriurs commembers. L'elecziun succeda all'urna sur igl entir perimeter dalla nova vischnaunca, denton ha mintga vischnaunca dad oz il dretg dad esser representada en suprastanza. La cumissiun da quen e gestiun consista da treis personas ed il cussegl da scola cumpeglia ultra dil gerau competent quater commembers.

Administraziun

L'administraziun duei vegnir centralisada. En discussiun stattan Cumbel ni Vignogn. Da biros da satellit duei vegnir desistiui, denton duein ils survetschs per internet vegnir optimai e ulteriuramein duei vegnir purschii in survetsch extern individual tenor basegns. Il personal existent vegn surpris dalla nova vischnaunca. Ei dat neginas relaschadas. Adattaziuns succedan sur fluctuaziuns ordinarias.

Num e uoppen

Sco num per la nova vischnaunca ei previu «Lumnezia». Pusseivel fuss era «Val Lumnezia». Quei num s'orientescha denton alla noziun geografica per l'entira vallada, aschia che «Lumnezia» correspunda meglier sco noziun per la vischnaunca politica. Igl uoppen sto aunc vegnir creaus. Quella lavur duei vegnir iniziada suenter las decisiuns dallas singulas vischnauncas da cuntinuar cul project da fusiun. Il niev uoppen duei sereferir allas forzas dalla val, sto denton era tener quen dils criteris eraldics.

Lungatg e cultura

Igl ei evident ch'il romontsch resta lungatg official d'ina vischnaunca fusiunada. Cheutras obtegn il romontsch aunc dapli peisa el contact cun vischinas e vischins ed aschia sa ina vischnaunca fusiunada era dar impuls a nies lungatg mumma per la promoziun linguistica ell'entira romontschia. Las uniuns existentas duein vegnir mantenidas sco tochen dacheu. Aschia duei ei era vegnir mess a disposiziun in local da sentupada adequat en mintga nova fracziun per cant, musica ni per in auter diever dallas uniuns. Per ina societad eis ei impurtont che las uniuns seigien era el futur activas. Las uniuns creeschon identitad ed identificaziun e per quei motiv eis ei impurtont da mantener las uniuns sco tochen dacheu.

Formaziun e scolaziun

La scolaziun ei franc in dils pli difficils puncts dalla fusiun. En vesta a quei fatg emoziunal eis ei impurtont da comunicar ad uras ch'ils loghens da scola duein vegnir manteni sco fin ussa. Quei principi vala per las scolettas e per las scolas primaras. En quei connex eis ei denton era evident ch'ina scola sa vegnir menada a liunga vesta sulettamein cun in diember da scolars che lubescha ina instrucziun cunvegenta egl interess digl affon. Clar eis ei denton ch'ils consorzis da scola existents vegnan aboli. Las obligaziuns e las competenzas vegnan surdadas alla suprastanza resp. al cussegl da scola. Cheutras ha la vischnaunca puspei la survigilonza per la formaziun e scolaziun e las competenzas sin quei sector impurtont vegnan buca adossadas a delegai cun pintga legitimaziun democratica. La responsabladad pil scolaersser ei ina dallas pli impurtotas obligaziuns d'ina vischnaunca e cun ina fusiun vegn quella incarica puspei adossada ad in gremi politic ch'ei legitimus d'agir.

Survetsch forestal e tecnic

Ils survetschs forestals e tecnicos duein vegnir reorganisai en etappas. Per in temps transitori duein quels survetschs vegnir menai en duas partiziuns sut in tetg. Pil futur eis ei da prender en mira ina sparta tecnica cun in sulet revier forestal cun in cau tecnic ed in cau forestal. Il personal duei vegnir recrutaus tras in pool da personal. Las infrastrukturas existentas duein vegnir nezegiadas, denton duei ei era dar cheu certas concentraziuns, sche quei fa senn. Era cheu ei previu da sorprendere il personal existent. Ils reviers forestals ston vegnir adattai alla nova vischnaunca.

Terren agricol, alps e pastiras

Sper la formaziun ei l'agricultura segir ina dallas pli diras nuschs per ina fusiun. Quellas damondas ein ligiadas fetg ferm cun nosssa societad purila e per quei motiv ei l'agricultura ina caussa che tanghescha in e scadin. La cumissiun ei cunscienta da quei fatg e per quei motiv vegn stipulau in predretg d'affittaziun dil terren agricol, dallas alps e dallas pastiras en favur dils purs e cultivaders dallas vischnauncas dad oz e quei tenor las isonzas valeivlas e vividas tochen dacheu. Il medem vala secapescha era per la pasculaziun cumina, nua che quella vegn praticada.

Pil futur ein ils purs animai d'elaborar sez soluziuns, sche quei para dad esser indicau per ina agricultura efficienta e competitiva. Quella maxima duei vegnir fixada el contract da fusiun e silsunter en in reglament d'alpegiaziun e pasculaziun.

Traffic public

Il traffic public ei essenzial per la mobilitad d'ina societad moderna. En vesta a quei fatg vegn ei ad esser ina dallas sfidas dalla nova vischnaunca da garantir a liunga vesta in traffic public per vischins e vischinas. Las leschas existentas garanteschon colligiazions, sche las fracziuns dumbran 60 persunas. Per pli pigns diembers decida la Regenza da cass tier cass. Sunter fusiuns ha la Regenza denton decidu a moda fetg generusa a favur dalla nova vischnaunca. Sch'ei havess denton da dar midadas sin quei sectur succedan quellas independentamein dalla fusiun ed ein d'attribuir ad ina tenuta meins favoreivla per vitgs ed uclauns muntagnards e perifers. Gest cheu savess ina ferma vischnaunca esser d'avantatg per far frunt a talas tendenzas.

Vias da colligiazion

Las vias da colligiazion han la funcziun d'arterias per nosssa val. Senza nossas vias da communicaziun vegnessen aunc pli cunscients da nosssa situaziun periferica. Per quei ei la damonda da mantener vinavon vias da colligiazion cantunalas en nos vitgs buca senza muntada per la damonda da fusiun. Tenor lescha ha mintga vischnaunca il dretg d'ina colligiazion cantunala. Per fracziuns da silmeins 30 habitonts vala il medem principi. Fracziuns cun in diember da meins che 30 habitonts ston vegnir colligiadas da principi dalla vischnaunca. En in contract da fusiun ha la Regenza la pusseivladad da far concessiuns per finanziair vias da colligiazion en fracziuns cun ina populaziun da meins che 30 persunas. Plinavon propona la Regenza el rom dalla refuorma da vischnauncas e dil territori d'aschuntar la lescha da vias cun in niev art. 7 al. 2 che secloma sco suonda: «Sch'ina vischnaunca fusiunescha e daventa ina fracziun d'ina nova vischnaunca, mantegn ella siu dretg d'avertura pigl anteriur habitadi principal.»

Pei da taglia

Il pei da taglia per la vischnaunca fusiunada duei vegnir fixaus sin 105 % dalla taglia cantunala semplia. Quei rendess l'entira Lumnezia pli attractiva e pudess motivar in ni l'auter da secasar en nosssa biala val.

Ulivaziun da finanzas

Pigl onn 2011 obtengan las otg vischnauncas CHF 2 182 387.– ulivaziun da finanzas. A vischnauncas pintgas vegn gia oz reduciu l'ulivaziun da finanzas, sch'ellas dumbran meins che 300 habitonts. En tut munta quella reduziun per 2011 a CHF 378 000.–. El futur duei quei malus vegnir augmentaus tochen al diember minimal da 1000 habitonts. Quei dir che las vischnauncas ston gia oz acceptar ina reduziun tier l'ulivaziun da finanzas. El futur fuss quella reduziun aunc pli massiva (tochen 40 %). Aschia fa ei buca surstar ch'ina vischnaunca fusiunada profitass dall'ulivaziun da finanzas d'in augment considerabel da rodund CHF 300 000.– cumparegliu cun oz.

Contribuziun da fusiun

La contribuziun da fusiun sedrezza tenor clars criteris. Quella summa cumpeggia contribuziuns per habitont e pil diember dallas vischnauncas participadas. La finala vegn aunc vitier ina promoziun speciala per ina fusiun da vallada. En tut munta quella summa calculada per ina vischnaunca Lumnezia a ca. CHF 9 milliuns. La summa definitiva fixescha la regenza.

Immobiglias

La nova vischnaunca dispona d'in considerabel diember d'immobiglias. Igl ei evident che buca tut quellas vegnan duradas, denton eis ei l'intenziun d'utilisar silmeins ina part da quellas per agen diever. Objects che vegnan buca duvrai duein vegnir affittai ni vendi.

Effects senza la participaziun d'ina vischnaunca

Ina fusiun pretenda buca a priori la participaziun da tut las vischnauncas, denton ei ina fusiun dall'entira vallada da grond avantatg concernent l'identitad, mo era pertuccont la forza anoviars e davart las finanzas. Sch'ina vischnaunca less buca far part dat ei disavantatgs per quella, damai ch'ella ei buca integrada egl entir process da svilup. Quei era pervia ch'ei dat negins consorzis pli.

Svilup sin scalem cantunal

Igl onn vargau ei vegniu inoltrau ina iniziativa dil pievel cul tetel «Fermas vischnauncas – ferm cantun» che pretenda aunc maximalmein 50 vischnauncas pil cantun. Da cuort ha era la Regenza presentau sia strategia per la refuorma da structuras dil cantun. Tochen igl onn 2020 duei il diember da vischnauncas vegnir reducius denter 50 e 100 vischnauncas ed a liunga vesta sut 50. Quei ein fatgs e sch'ins mira las tendenzas en auters cantuns anflan talas ideas buna accoglientscha tier la populaziun. Quei vul dir che nus seigien sut ferm squetsch cantunal. Ins sa ignorar quei fatg e serrar ils eglis en viers talas tendenzas. Perquei stat il tren denton buca eri. La damonda ei sulettamein, sche nus lein agir e profitar dallas condiziuns actualas ni sche nus lein spitgar tochen ch'il dictat vegn da surengiu senza saver profitar finanziamein. Lein pia dar in stausch e siglir sur l'atgna umbriva enstagl da schar dictar ils auters sur da nies destin politic.

Cussegl / proposta

Igl ei evident ch'ina fusiun ei cumpigliada ton cun schanzas sco era cun temas. Quei ei capeivel e normal. Ils commembers dalla cumissiuun strategica sco era ils commembers dalla cumissiuun operativa ein dil meini ch'ina fusiun dallas otg vischnauncas Cumbel, Degen, Lumbrin, Morissen, Suraua, Vella, Vignogn e Vrin seigi il dretg pass enviars igl avegnir e proponan da cuntinuar cul project.

Agir vinavon / procedura

Il rapport intermediar che survescha all'informaziun dil pievel fuorma la basa per prender las decisiuns en caussa e sa vegnir retratgs dallas canzlias communalas. Plinavon ei tal era publica sin www.futurvallumnezia.ch.

Igl agir vinavon ei previus sco suoda:

venderdis, ils	28-01-2011	radunonza d'informaziun a Degen
mesjamna, ils	02-02-2011	radunonza d'informaziun a Vella
gievgia, ils	03-02-2011	radunonza d'informaziun a Morissen
venderdis, ils	04-02-2011	radunonza d'informaziun a Cumbel
mesjamna, ils	09-02-2011	radunonza d'informaziun a Lumbrin
venderdis, ils	11-02-2011	radunonza d'informaziun a Vrin
mesjamna, ils	16-02-2011	radunonza d'informaziun a Vignogn
venderdis, ils	18-02-2011	radunonza d'informaziun a Suraua
venderdis, ils	18-03-2011	occorenza d'informaziun per la populaziun a Vella
venderdis, ils	25-03-2011	decisiun en las otg vischnauncas davart la cuntinuaziun dil project

Project da fusiun: fasas e muments decisivs

